

AMICULU FAMILIEI.

FOIA SEPTEMENARIA

PENTRU

INSTRUCTIUNE si DISTRACTIUNE.

Va esí in fie-care septemana odata — Marti'a. — Pretiulu de prenumeratiune pre unu anu intregu e
4 fl. v. a. [10 franci — lei noi] pre unu cursu semestralu 2 fl. v. a. [5 franci — lei noi.]

FEMEIA ROMANA.

Jubitiloru mei pazinti.

„Dati femeiei consciinti'a de ce este ea; si in curéndu va invetiá a fi cum trebue se fia!

Cându amu ajunsu deja la acelu punctu, in care barbati ilustrati ingrigiati pentru progresulu instructiunei nationale — au sguiduitu cu mánì poternice prejudetiulu sinistru care tienea incatusiata pre femeia romana; cându strigatele: „dati-ne femeii culte“ au amutítu, — càci nobili campioni nisuescu in faptulu dilei a aflá modulu celu mai potrivitu, prin care si femeia romana sè se impartesiésca de o educatiune mai basata si de instructiunea reclamata de tempulu modernu si de individualitatea ei, cá se póta nutri si ea credinti'a: cá este ceva, cá pricepe ace'a ce este, si apoi se conlucre pentru salutea ei, a familiei, si a natiunei, a carei fica legitima este si ea.

Cându astfelu de lucruri se sulevéza, este bine se ne intrebamu seriosu: *ce e femeia, si care este misiunea ei?*

Pe sinulu femeiei se baséza spiritulu popóreloru, moravurile, prejudetiile si virtutiile lorú séu mai bine disu: civilisatiunea némului omenescu. — Vrei se cunosei starea unui poporu? intréba ce locu ocupa femeile; càci fiindu ele in o stare onorifica de cultura suntú nesce fiintie nobile si cá atari influinti'a lorú va dá aventu ideiloru si sentiementelorú celorú mai sublime ale barbatilorú, familiei si natiunei intregi. (Rousseau).

„Bagati de séma, dice Aimé Martin, cà ideile ce se nascu in capulu femeiei pâna cându sta in anghiulu vetrei, barbatulu le duce in aren'a pública, in parlamentu si in totu loculu!“

Nu priviti, nici tratati femeia cochetându si desmierdându-o, càci prin acést'a se va desceptá intr'éns'a numai vanitatea si iubirea propria; dar' nici nu mai faceti ce ati facutu, adeca se-o dati uitarei fora picu de scrupulu, scusându-ve cu vecinicele ruginituri; cà femeia nu este capabila de studiu, cà sufletulu ei móle si impresionaveru aluneca usioru in extremitati, si cà pentru femeia nu se potrivese a avé cunoscintia si pricepere pentru o ocupatiune séu chemare mai grea, cà loculu ei este lángha copii, in casa, curte si tiarina.

Ei bine, déca aceste suntú adeverate, óre de ce barbati cu distinsa intieligentia, din interese materiale séu altele, luându-si soçii cari nu aveau pricepere pentru interesele lorú mai sante, cari nu se poteau insufletí pentru vocatiunea séu chemarea lorú, dóra inalta si plina de sublimitati, de ce óre acei barbati ieri mândri, stapéni pre positiunea si viitoriulu lorú, astadi stau plecati fora entusiasmu, fora resolutiune, asemenea unorú fiintie idiotice?

Cine se fia metamorfosatu vigurósele lorú planuri, sumetiele avénturi ale eugetárei, si apoi justele nisuintie spre perfectionare: in o astfelu de amortíre, fora viétia si sufletu?

Ei sciu bine cuvintele lui Diesterweg: „*traímu oumai atá'ta, câtú suntemu activi, si cine nu-si desvólta activitatea in cerculu séu directiunea alésa, — care nu-si da concursulu la progresulu*

generalu, c' sta trândavu, acel'a este unu membru mortu, in corpulu pulsivu alu societătiei."

Sciu bine acést'a, si unu timpu încérca cu forci'a a se liberá de trandavi'a ce i-a incatusiatu. Inse predestinarea nu-i lasa mai departe, ideile loru viue si pline de tipuri sanatóse nu se fap-tuescu; entusiasmatele loru cugetari se risipescu, dupa ce fusera sdrobite de nepriceperea soçiei, ce sta rece si indiferenta cá marmor'a.

Descuragiati, c'unu golu internu, si cu o to-tala parasire ei si-uitara trecutulu, presentulu si viitoriulu, pentru care cu trud'a si sacrificarea multoru ani si-adunasera sciintie si esperintie. Asié incetu-incetu, pe nesimtite si-pierdura din calitátile loru eminente, si fiindu trasi din inaltimea loru morala, càdiura in abisulu tempirei, de care totu-deauna se alipesce ticalosi'a.

Cine se fia fostu óre caus'a acestei decadintie? Fara indoieía *femei'a*. Femei'a care a crescutu cá arborele selbaticu, fora de a fi cultivata de o mâna dibace, femeia, care afora de casa si cele mate-riale nu-a invetiatu a cunósce alt'a, femeia, care fora picu de pregatire se facuse soçia, mama, membr'a unei familie, — femeia si éراسi femeia, càci este fora indoieía, cá nici o petere nu are asié influintia asupra barbatului cá cea a femeiei, càci numai a ei este permanenta, si se estinde prin tóte fasele si actiunile vietiei barbatului.

Saphir a scrisu cu pén'a lui poetica celu mai mare adevéru cântându:

*Ein jedes Frauenherz in seinem kleinen Raume,
Schliesst vieler Zukunft Glück und Unglück!*

Cându s'a datu esistintia femeiei, atunci a da-ruit'o provedinti'a cu o misiune speciala, alegúndu-o a intempiná cu lumin'a ochiloru ei ántái'a privire a copilului; a linisci plânsulu si a-i indestulá ce-rerea fora vorba. Cine altulu ar' si poté stá: óre, díle si nopti lângá elu, totu cu iubire tendra si perseverantia nesecavera? Cine ar' poté conduce copilulu cu bland'a pacientia prin labirintulu celoru de'ántái trei ani ai vietiei, despre cari díce Jean Paul: „in ei invétia copilulu mai multu, cá in trei ani la universitate, càci invétia gramatic'a, lessiconulu limbei materne, si cu ele unu nemar-ginitu numeru de cunoscentie si intuitiuni.“

Cene l'ar' petrece dara veghiandu, cá senti-nel'a iubirei prin aurós'a copilaria, prin acele ve-sele jocuri improvizate, in care se sémena morali-

tatea si religi'a, se descépta tóte facultatile inger-minate, si se invólva armonicu dispositiunile su-fletesci, pentru viétia si viitoriu?

Numai femeia, femeia cu sentientientele-i nobile, cu abilitatea ei spre abnegatiune si sacri-ficiu, si cu anim'a ce-i destainuesce: dorulu, sufe-rinti'a, progresulu si ratacirile altor'a.

Partea de frunte a femeiei e iubirea si perse-verantia; si cu acestea cá si cu cei mai puternici factori, influintiéza asié de puternicu asupr'a copi-lului, încátu acel'a cá dupa o taina a lezei natu-rale, devine copía fidela a ei, insusindu-si atátu virtutile, câtu si patimile ce le are.

Éca dara ce este *femei'a*: este modelulu, dupa care se forméza generatiunile si popórele. Antái'a femeia este mam'a, ea ne conduce copilarí'a mai frageda, ne da directiunea viitoriului si influintiéza asupr'a caracterului, carele merge cu noi pâna la morméntu. Icón'a mamei, vorbele si sfaturile ei intielepte traiescu si dupa mórtea ei, traiescu cu noi in datinele nóstre, in moravurile si actiunile nóstre, càci nu este tempu séu evenimentu, care se scérge gravur'a loru din anim'a nóstra.

Éta cum Razvanu,* unu fiu alu poporului romanu, vorbesce despre mam'a lui:

*„Smaranda... Smaranda chéma pe draguti'a mama...
Muri anu?... ba nu! traiesce, traiesce in cugetulu meu,
Si va trai, trai pan' voiu trai si eu!“*

Si cându o limba maliçioása vrú a maculá sânt'a suvenire a repausatei, elu esclamá cu tur-burare:

*„Mei taci!... n'atinge tierin'a mamei...
Caci sentiescu cum intra'n mine sieptedieci de nabadei!...“*

Si cându totu acestu Razvanu este invinuitu cu furtu, elu nu scie invocá unu ce mai sântu, cá amentirea ei; elu nu scie, càci n'a cunoscutu alta fientia, care se-i fia spusu mai lamuritu, cu vorbe mai patrundietóre de câtu ea, cá ce este peccatulu. Elu díce cu unu apelu duiosu:

*„Mam'a, bun'a maiculitá din mormentu ar' tresari
Sciindu ca'n peptulu meu se misca peccatulu d'a telhari!“*

Câta misicare in aceste puçine cuvinte, esíte din consciintia curata, si cáta lauda pentru femeia ce sadise aceste sentientie nobile in peptulu co-pilului ei! Mam'a, bun'a mama ne scutesce sub

*) Razvanu si Vidr'a creatiune dramatica de B. P. Hajdeu.

pavaz'a ei de venimele pecatelor, si ea tremurânda ne impreuna micile mâni in rogatiunea: si nu ne duce in cercare, ci ne scapa de celu reu.

Si ôre pâna cându duréza acestea tôte? Pâna a pusu solid'a basa a moralitãtici, pâna ne-a invetiatu totu ce a sciutu ea, si apoi cu lacrimi binecuventatôre a disu: ti-a venitu juni'a, etatea, in care universulu pare cã si-a concentratu tôte comorile sale inaintea ochiloru tei; mergi si cauta tipulu realu ce plutesce acum prin gândurile tale, cã gen'ile prin visuri.

Göthe erã mãndru de usiorinti'a, cu care improvisã ori-ce compositiune; cãci erã preciós'a ereditate a vivacei s'ale mame. Dar' ôre ace'a curtuosia de anima, surora amôrei — care nemenea nu o cântã, nemenea nu-o trecea in realitate cã elu, de unde a eredit'o?

Poetulu adorat — idolulu societãtici stralucite recunoscea cu serin'a melancolia a betranetici, cã o detoresce unei fiintici ce intãlãise in junetia, si care pâna la mórte va planã cã ângerulu ce-a sdrobitu poterea diabolica ce esiste in elu. In acestu stadiu amorulu mamei iudepartate lu-mangaia si povetuesce prin amagirile lumesci, in care lu impinge imaginatiunea infocata, pentru a cercã unu altu amoru, amoru mai eschisivu. Elu cere ce simte, adeca partea intregitôre a lui, partea din anima, partea din elu insusi.

Si cându a aflatu femeia destinata si s'a facutu soçi'a lui, se imparte cu ea de bucurii neturburate, de dille aurite ale vietici conjugale.

Sub influinti'a t'a, dice barbatulu multiamitu, sub influinti'a t'a mi-sentu crescându facultãtici, ér' instinctele rele disparu. — Suntu dile frumóse date omului, inse si urite si triste, — cu loviri, ce frãngu vigórea barbatului. Atunci femeia ce-si precepe misiunea, cu intrég'a s'a elocintia mãngãiósã redica pre celu infortunatu, dându-i credinti'a, ce nemenea altulu in lume nu i-o-ar' fi potutu dá, credintia si energia noua la lupta, cãci a luptã este a traí.

Éca dara influinti'a femeici respandita asupra vietici intregi. — Nu uitamu cuvintele lui Schiller:

*„Ehret die Frauen, sie winden und weben
Himlische Rosen in's Irdische Leben!“*

nu-le uitamu, cãci esprima cea mai adénea stima femeici, dar' nici nu apologisãmu femeia dicându, cã ea stapénesce; ne marginímu in a recunósce

adeverulu proverbiului: *dela ea cíac bunulu dela ea reulu*; cã fora ele binele nu este intregu si frumosulu este — duru; cã ele potu cladí si ruinã voinicósele staruintie ale barbatiloru. Si ôre prin ce? Numai prin ace'a, ce le-a datu darnici'a provedintici: prin iubire si influintia.

Fiindu dara influinti'a ei asié de mare, cum se potú uitã, cã femeia fora educatiune ratiunale in starea primitiva a bune si strabunei nu póte se influintieze nobilându si cultivându? Cum se mai potú pretinde dela femeia restrensa in tôte, afora de indeletnicirile economiei casnice si puçintelulu cetítu si scrisu, se insufletiesca pre ai sei pentru câscigarea sciintieloru, cari facu pre omu ce'a ce trebue se fia? Ce potea ea dá, cându despre tôte nu posiedea nici macar' o umbra, cându mintea ei sémena cu o tabla, pe care nu este insemnatu nimica?

Femeia, si cându vorbescu despre ea, intielegu pre femeia romana, ce a trecut prin vitregitatea secliloru cu virtutea-i esemplara, cu onestitatea-i admirabila, si apoi cu tesaurulu celu mai preciósu, cu neclintit'a iubire a natiunei ei: pre femeia romana, care a avutu cea mai grea sorte din tôte sortile. Munc'a lucrurilor esterne, in care tienea rëndu cu barbatulu, ingrigirea copiiloru si a celoru alalte lipse ale casei au fostu partea ei.

Fora invetiatura, fora picu de pregãtire a fostu condusa in tôte impregiurarile vietici numai de firea si instinctulu sufletulu ei, in care a domnit: religiositatea si caracteristic'a ei moralitate. Doue virtuti eminente, cu care s'ar' esoperã minni, esplotându-se cã si conservatôre a elementulu nationalu. Femeia este, a disu regretatulu Demetriu Bolintinenu, *unu ângeru la Romanã, care in totudeauna a statu pazitôre la vetr'a stramosiesca. — Déca acestu poporu va avé odata o limba cultivata, o literatura, o istoria, in sfersitu unu nume bravu, elu va detori acést'u numai ângerulu veghiatoriu: femeici romane.*“

Si cându vomu posiede acestea? Atunci cându femeia romana dela tíera si orasiu, avuta séu seraca, femeia romana fora esceptiune in rangu séu positiune, va fi emancipata din umilitórea-i stare a nesciintici, candu si ea se va bucurã de avantagele instructiunei, ce primescu ficele celoru alalte natiuni din tíera; cându femeia romana va fi pusa in vietia sociale pre trépt'a ce-i compete. Numai

prin o educatiune si instructiune mai intinsa va poté ea se-si implinésca cu inlesnire misiunea grea ce-i incumbe, — misiunea si detorintiele: de a-se face motorulu a totu ce este frumosu si folositoriu, modelulu virtutiei si credintiei, fiinti'a, care cu siguritate va scí conduce o casnicía mai mare séu mai mica, propria séu straina, care va scí cum se dea educatiune copiiloru cá mama, sora, rudeniá séu institutrice de specialitate; care-si va ocupá cu demnitate loculu de soçia, mama, amica séu membru a familiei si-a societatiei, — posesór'a atátoru cunoscintie, câte se receru neconditionatu pentru a precepe viu si cu petrundere interesele barbatiloru, si apoi va fi in stare a-si dá séma de ele, si asié a formá judecata drépta despre ori ce evenemente, ce se referescu la cultur'a si progresulu omenimei.

Inse pentru cá ea se póta prestá tóte aceste serviciu ce i se ceru, se nu se gandésca, cá este de ajunsu a-i le insirá din cându in cându, se nu se gandésca, cá si fora de a invetiá, va poté face ceva. — nu! cáci si sufletulu ei este de o natura cu alu barbatulu, si loru le este cu nepotintia a-si implini o detorintia, o misiune mare, pentru care nu se pregatira si nu invetiara nimica.

E ór'a a unspredececa, femeia romana dela orasiu si dela tíera, avuta séu seraca, femeia romana, fora esceptiune in rangu, nume, seu positiune 'si cere dreptulu ei, dreptulu de a se scí pe sene si a-si cunósce cu minutiositate misiunea ei; ea cere scóle! scóle speciale de fete. Inceputulu s'a facutu, prejudetiulu ce jacea sinistru pre femeia romana s'a sdrobotu de acele máni, cari au infiintiatu primele scóle, — máni nobile si ilustre, pre cari femeia romana depune sarutulu de gratitudine... Numai pecatuiti dara, mai cu séma voi din midiloculu poporulu, cari ati pecatuitu de atâtea ori dicúndu: „nu ne trebuie scóle de fete, copilele nóstre suntu asiediate in institutu, trei ani le da educatiune si cultura moderna, ér' incátu pentru tieranele nóstre invetie sap'a si furc'a, si nu amble dupa scóla si sciintie.“ Numai pecatuiti contra invetiaturei poporale, recunósceți-ve ratacirea, si faceti pocaintia, la din contra cei competenti voru pronuciá cu urgía numele vostru, staverindu in judecat'a loru cuvintele: „cine este predomnitu de adeveru si dreptate, acel'a iubesece lumin'a si cul-

tur'a; ér' insielatiunea egoismulu si arbitriulu, se temu de invetiatura.“

Deci cene consemte cu binele si interesulu poporulu in a carui centru este, si a carui páne manánca, imbucure-se de ori ce feliu de progresu in cultura, si conlucre cu caracteru si firmitate pentru promovarea loru.

✧ Lapedati-ve de invehitele datini, luati aventulu spiritulu modernu, si cugetati, cá femei'a romana a fostu destulu uitata si umilita, cugetati, cá ea face diumetate din natiune, si cá o natiune numai atunci póte deveni mare si stimata, cându ambele sece progreséza asemenea.

Infiintiati dara scóle, scóle de fete, unde numai se va poté, si se potu in totu loculu, unde este voia, zelu si firmitate; scóle in care fraged'a generatiune se primésca instructiune si cultura generala, natiunala, care se-i reguleze vointi'a, se-i desvólte dispositiunile naturale si se-i povatiúesca judecat'a, prin ce cunoscúndu-si misiunea, in curéndu va invetiá a fi asié cum trebuie se fia, spre binecuventare síesi, familiei si natiunei intregi.

Emilia Lungu.

Mariór'a.

— „Dragulu dulce-alu vietiei mele „Cà-ci, vedi tu, o dulce nume,
La óste s'a dusu, Angeru ce iubescu!
Si d'atuncea sóre, stele, Fàra tine 'n astà lume
Tóte' au apusu! Nu potu se tràiesca.

„Mân'a mea f'alu plecare, — Ce dici tu, o neferice
Calu-i a 'nfrénatu, Mândrulu meu iubit!
Si 'ntr'o dulce sarutare Asia dar' eu nu'ti voi dice:
Inim'a mi-a datu.“ Bine ai venitu!

Astfelu cânta Mariór'a „Dar' de nu poti fàra mine
Dup'alu ei iubit, In lume a trài,
Si pe fatià-i lacrimióra La bataie eu cu tine,
Dulce a 'nfloritu. Haide, voi veni!“

Inse età cà sosesece Améndoi pe cai s'aruncà
Mândrulu ei amoru Si prin nópte sboru,
Si in nóptea ce domnesce Si trecéndu prin verdea luncà
Spune alu seu doru. Cânta cu amoru;

— „In câmpia sângerósà — „Dècà nu poti fàra mine
Fratii mi-amu lasatu, In lume a trài,
Si la tine, a mea frumósà. Pentru tíera, eu cu tine
Ètà c'amu sburatu. Dulce voi muri.“

D. Bolintínenu.

IFIGENI'A in TAURI'A

Tragedia in V. acte *)

— Dupa Euripide. —

PERSONELE:

IFIGENIA, preotésa in templulu Artemidei (Dianeî).
 ORESTE, fratele ei.
 PILADE, amicul lui Oreste.
 THOAS, regele Tauriei.
 UNU PASTORIU.
 UNU ANUNTIATORIU.
 DIN'A ATHENA. (Pallade.)

Actulu I.

SCENA I. (Prologu.)

Ifigenia (singura, esindu din templulu Artemidei.)

Pelopu, fiulu lui Tantalul, cu cai iuti a plecatu
 In Pis'a si de-acolo de sógia si-a luat
 Pe fic'a lui Oinoman, cu care a nascutu
 Pe-Atreu; acest'a éra doi fii scumpi a avutu:
 Menelau si Agamemnonu, acarui fica-su eu,
 De care lumea crede, cá bietu sangele meu
 P'altariulu Artemidei dreptu jertfa s'a versatu
 Pentru Elen'a 'n portulu Aulidei blastematu.
 Cáci tat'a si-aduse acolo ostea mare,
 Pentru Elen'a 'n Troi'a se duca resbunare.
 Dar' ventulu incetáse, si nu puteau plecá;
 Deci a decisu oraclulu celu santu a întrebá
 Si augurulu Calchante ast'felu i-a cuventatu:
 „O dulce Agamemnon, si rege laudatu!
 Cu náile pe mare in dar' vrei a porni,
 Pân' fic'a-ti multu iubita nu vei a o jertfi
 P'altariulu Artemidei, cáci te jurasi odata
 Ce ai mai scumpu in casa a-i sacrificá 'ndata.
 P'a ta Ifigenia frumoasa, ce iubesci,
 Deci dinei gratiósé adi cauta s'o jertfesci.“
 Ast'felu din braçiuulu mamei chiamata fui de-acasa.
 Se fiu — precum diceau ei — alui Achil' mirésa.
 Mergându inse 'n Aulid'a dreptu la altariu m'au dusu,
 Si — capulu se mi-lu taie — sub palosiu ei m'au pusu.
 Dar' din'a Artemide p'altariulu decoratu
 Unu cerbu punendu in locu-mi, de mórte m'a scapatu,
 Prin eterulu celu splendidu in sboru ea m'a adusu
 Si aice pre pamentulu Tauriei **) m'a depusu,

*) Tragedia acest'a va fi fórte interessanta, mai alesn pentru acei'a cari au cetitu deja pe „Ifigeni'a in Aulid'a“ (Vedi „Amiculu Familiei“ din anulu I. nrii ultimi) cáci acest'a este continuarea acelei'a, — descrierea mai departe a sortei Ifigeniei dupace a scapatu cá prin o minuné cerésca de mórtea ce érá s'o ajunga in portulu Aulidei. Oreste, care acolo érá inca numai copilul micutiú, aici ni-se infacisízeza cá unu june frumosu si deplinu desvoltatu. Si pâna-ce in figur'a maestósá a „Ifigeniei in Aulid'a“ Euripide ne-a desemnatu cu cele mai maretie colori unu modelu alu iubirei de patria si natíune: in tragedi'a de facia ne aréta realizatu (in persónele juniloru Oreste si Pilade) idealulu celei mai curate amicitii (precum se va vedé mai alesu din actulu III.)

**) Tauri'a, peninsula numita adi Crimea. Locuitorii ei vechi éráu vestiti despre crudimea si selbataci'a lor. Aveau datina a sacrificá pe altariulu Artemidei ori ce strainu abatutu din înteraplare prin tier'a lor.

Unde barbarulu Thoas e domnu preste barbari.
 De-atunci in acestu templu traiescu ani-mi amari,
 Servindu cá preotésa dieitiei gratiósé,
 Si (dup'alu tierei usu vechiu si lege rusinósá)
 Oficiulu meu, vai, este: p'altariulu ei ornatu
 A sacrificá 'ndata ori ce elenu intratu
 In asta cruda tíera. (Eu facu rug'a cea sánta;
 Cutitulu inse altii in victime lu-implânta). —
 Dar' ce visu de minune adi nópte am vediatu!
 De-atunci odichua 'n sufletu nu am nici unu minutu,
 Par' cá erám in Argos, lasasemi asta tíera,
 Si 'ntre muieri de curte acasa m'affám éra.
 De-odat' inse pamentulu grozavu s'a scuturatu...
 Esii afara iute, in urma-mi am cautatu,
 Si ce crediu-i? alu casei inaltu coperementu
 Si toti paretii mandri caduti josu la pamentu!
 Din cas'a parintiesca unu stélpu, numai, remase,
 Ce 'n ochii mei figura de omu par' cá luáse.
 Avea peru mandru, blondinu, graiu dulce si iubitu.
 Ér' eu luat'am apa, si capulu i-am stropitu,
 (Cum facu in acestu templu cu bieteles victime,
 Ce moru p'altariulu sacru neplânse vai, de nime),
 Si lacrimám stropindu-lu, cá-acusi are se móra...
 Ce 'nsémna-acestu visu óre? vai, si-acum me 'nfóra!
 Alu meu frate, Oreste, de siguru a mo.'tu,
 Aceea mi-spune visulu, aceea negresitu!
 Cáci fiii bravi si harnici suntu stélpí'la ori-ce casa,
 Ér' cei stropiti de mine toti moru lumea o lasa...
 Acum deci pentru densulu, petrunsa de durére,
 Voiu face-o ruga santa, mai multu nu-mi stá 'n putere
 Dar' unde-su ale mele sógii subordonate,
 Muieri din a mea tíera de rege mie date?
 De ce nu vinu si ele aici óre la mine?

(Intra in templu.)

SCENA II.

Oreste si Pilade (venindu de pe mare.)

Oreste.

Ai grigia, cauta 'mpregiuru! vedi cine-v'a nu vine?

Pilade.

Privescu in tóta partea cu atentiune mare.

Oreste.

Pilade! óre-acest'a e templulu, pentru care
 Cu na'a-ne din Argosu aici noi amu venitu?

Pilade.

Asia cugetu, Oreste. Acest'a-i negresitu.

Oreste.

Si cel'a e altariulu in sange viu scaldatu?

Pilade.

Da. Éta-lu si acum'a cu sange e petatu.

Oreste.

Si préd'a asediata o vedi colo 'n naltime?

Pilade.

Suntu armele frumósé a bieteloru victime.

Oreste.

E bine de-avutu grigia, se nu ne nici simtiésca. —
O Phoebus din 'naltime! cu vocea t'a cerésca
In asta cursa négra de ce m'ai aruncatu?
A tatalui meu mórte (ce mam'a i-a causatu)
Cá s'o resbunu, pre dulcea mea maica o-am ucisu *)
Dar' iadulu mii de furii asupr'a-mi a tramisu,
Si dintr'unu locu in altulu de ele ne'néetatu
Pe cai necunoscuté o! Phoebus! alungatu:
La tine **)—am mersu in fine se intrebú, cum asiú scapá
De chinulu, ce nu 'ncéta nici-candu a m'apésá?
Tu-ai disu se vin' aice p'alu Tauriei pamentu
L'altariulu Artemidei (surorei tale) santu,
Si-a ei icóna sacra, ce spunu ea-aici odata
Din ceriuri fú cadiuta, s'o iau cu mine 'ndata
Prin furtu ori insielare, si 'n casu de succesu bunu
S'o ducu si pre pamentulu Athenei s'o depunu.
Atat'a mi-ai spusu numai, mai multe n'ai graitu;
Si-ai disu cá de facu aste, de chinu voiú fi scutitu.
Deci am venitu aice (primindu svatulu teu santu)
P'acestu streinu, salbatecu necunoscutu, pamentu...
Si-acum intrebú de tine, Pilade (cáci in reu
Tu esci, numai, unicula amicu fidelu alu meu)
Cum, ce se scimu noi face? Cu scari se ne urcámu
P'acesti paretí gigantici, cá 'n templu se intrámu?
Séu se sdrobimu a usiei de-arama 'ncuietóre?
Cu ce medilóce inse? si nu ne-'oru vedé ore?
Si déca ne-voru prinde la usia séu pe scará:
A nostra sorte fi-va: perire grea si-amara!
Dar' nu! decatu in florea vietii se morimu:
Mai bine 'n Argosu éra cu naia se fugimu.

Pilade.

Ah! fug'a-i rusinosa, cu ea nu ne-am dedatu,
Si-a ignorá cuventulu lui Phoebus nu-i ertatu.
Vomu parasí deci templulu, pe malu ne vomu ascunde.
Prin stancile spelate de-a mării negre unde,
De naia cam departe, se nu fimu observati,
Si, cá eleni, de rege la mórte judecati.
Ér' candu va sosí noptea cu façia ei doiósa:
Aici de nou veni-vomu, si statu'a frumósa
A dínei Artemide din templu ei maretiu
O vomu luá si duce acasa cu ori-ce pretiu.
'Nainte dara! bravulu in reu nu sci de frica,
Fricosulu nici-odata n'ajunge la nemica.

Oreste.

Dici fórte bine-amice. De-acea'-am venitu ore
P'acestu pamentu selbatecu din lunga departare

*) Mam'a lui Oreste, Clitemnestra, in contielegere cu aman-
tulu ei, a ucisu pe barbatulu seu, Agamemnonu, candu acest'a du-
pa 10 ani de absentia s'a re'ntorsu acasa din resbelulu troianu.
Oreste a resbunatu mórtea parintelui seu prin aceea, cá a omoritu
pre maica-s'a.

**) Phoebus (la románi Apollo) dieulu sorelui; avea in Delphi
unu oraclu renumitu, dela care grecii din vechime cereau svatu in
tóte imprejurárele mai momentósa ale vietii. La acest'a a mersu si
Oreste, cá se intieléga cum ar' poté scapá de persecutiunea Furie-
loru (va se dica: de mustrare.)

Cá se fugimu de frica la scópti candu am ajunsu?
Nu! Voiú s'ascultu de tine. Unu locu bunu de ascunsu
Se ne cautámu ántáia, pán' sér'a va sosí,
(Altecum aici grea mórte potemu usioru gasi)
Apoi: curagiu in sufletu, si tóte voru fi bine.
Unu jume in primesdii se tremure-i rusine!

(Se ducu.)

Finca actului I.

ELU TREBUE SE SE INSÓRE.

Novela de Maria Schwarz.

(Continuare.)

V.

O ora dupa cele intemplete, cu cea mai mare repe-
diune grabí o careta prin piati'a de frunte a orasiului B.
tiéntindu spre calea ce duce la X. Milnes déca i-ar' fi
statu in putere, ar' fi imprumutatu aripi cáiloru, séu
i-ar' fi ménatu pâna ce ar' fi omoritu si doisprediece
cái, numai se póta aflá pre dam'a disparuta, pe care o
urmá de trei luni cá pe o fantóma. Intre staruintiele
si impintenarile neinterupte caret'a densului in urma
sosi la frontiera.

Aici trebuí se steie cá se platésca vama.

— Nu a trecutú pre aici asta nópte doue dame?

— Ba, da, — response vamasiulu, fiesându-si cu
admiratione ochii asupr'a intrebatoriului.

— Inainte! — demandá Milnes.

Birjariulu deja 'si redicá sbiciulu spre a-si starufi
caili, candu Milnes strigá:

— Ho! ho! . . . inca nu! Apoi elu sart din careta
si adause; ascépta-me aici, voiú ventú indata!

— Ce locu e acél'a acolo de ce'a parte? — in-
trebá pre vamasiu, aretandu cu drépt'a s'a spre o mica
si eleganta locuintia de véra ce erá redicata de ce'a-
lalta lature a drumului de tíera. Dupa-ce pusé cu tóta
indiscretiunea acést'a intrebare, scóse un'a sugara si o
aprinse, ér' ochii sei i-i fiesá intr'unu modu scrutatoriu
spre o feréstra a micei si gustuósei locuintie.

— Acést'a e dlu meu, colin'a de trandafiri a po-
sesorelui Horner.

Milnes mai aruncá inca o privire spre feréstr'a
care i-i atrasese atentiunea si dupa ace'a éra-si se urcá
in caret'a s'a. — Candu acést'a se indepartá mai incolo
pre drumulu netedu, Milnes luá o carte mica de noti-
tia, murmurádu printre dinti:

— Eva, Eva! acuma esti in mánile mele. Horner,
negutiatoriulu e fratele teu celu mai mare. Ah! Am
sciutu eu, cá nu potú semená intru atât'a dóue fientie
si la statura si la viersu.

Trecuse de amediadi si sórele de juniu curatu si
zimbitoriu si-reversá radiele s'ale ferbinti asupr'a colinei
de trandafiri. Erá o dupa o amédia-di de véra, nespusu

de frumósa. — Din elegant'a locuintia de véra esirá in acestu momentu dóue dame.

Un'a de statura mica si silfida, pre capu cu o pelaria de amazona, sura. Erá imbracata intr'unu vestimentu intunecosu de metasa, ér' pe umeri avea una mantéu'a stralucita si usiora. — Insoçitori'a ei erá aceeasi cameriera, pre care o-amu vediutu inca odata in societatea ei. Person'a acoperita si acum cu velu, dişe cu unu surisu veselu:

— Marturisesce-o, Maria, ca in urma totu-si am reesitu a me ascunde si a duce pe cale ratacita pe anglesulu nostru. — Tote ar' merge fórte minunatu, numai de ar' fi Horner a-casa, cá se potemu remané la elu. — Pare cá vedu pre Milnes cum 'si bate si lovesce caii, numai se me ajunga. Acuma potemu merge in B., de unde apoi vomu poté caletori mai departe in Y.

Sórele erá deja spre apusu, candu se opri caret'a celoru doue femei in B. inaintea ospetariei.

In acelasiu momentu se deschisè usi'a, si unu viersu barbatescu curatu si frumosu dişe in limb'a anglesa:

— Concede-mi, domnisióra, se te potu ajutá pâna susu!

Milnes stá inaintea damei cu pelari'a de amazóna si cu unu complimentu curtuosu 'si offeri ajutoriulu seu.

— Ah Ddieulu meu! Domniata esti aici! — strigá ea si nemiscata statea pre treptele caretei.

— Ce poruncesci, domnisióra? — Acum'a dupa-ce am incetatu a te mai urmá, mi se pare cá intru adeveru te-ar' fi dorutu pentru acést'a incetare a urmarierei si te-ai reintorsu pentru mine. Acésta curtuosia a dtale nu sum in stare a-o pretiuf in de ajunsu. Concede-mi dara se te ajutu in susu pâna in etagiu.

Dam'a cea tenera, fora de a dice ceva intinsè man'a lui Milnes, care o conduse in susu in chiliale cari pareau a acceptá sosirea loru.

— Éca, vedi domnisióra Eva, — observá Milnes deschiedindu usi'a, — cátu am fosta de securu cá nu-ti vei continuá calea spre X., déca eu nu te voiu urmá, incátu am avutu indrasnéla a dispune aceste chilii inainte pre sém'a dtale.

— Cari, speru cá vei avé bunatatea a mi le lasá cá se le locuescu singura, fora soçietatea dtale, — respunsè strain'a.

— Inca nu e tempulu de culcatu; deci cugetu, cá nu ne potemu petrece mai bene tempulu, decátu déca vomu conversá puçinu. Séu potemu si ciná impreuna.

— Neci decum nu am de cugetu a ciná in soçietatea dtale.

— Vomu vedé acusiu, decumv'a vomu fi gatatu la olalta si decumva nu-ti vei schimbá hotarirea. Concede-mi a-ti luá josu paltonulu?

Si Milnes facú precum dişe:

— Domnulu meu, portarea dtale o affú fortiatoria in cea mai mare mesura; si acést'a cu atátu mai vèrtosu, cu cátu cá eu nu te-amu indreptatitu neci baremi la cea mai mica conversatiune.

— Asié dara: dreptulu acest'a trebuie se mi-lu dai acuma.

— Trebuie?

— Da, pentruca eu pâna atunci nu me voiu departá de aici neci unu pasu.

— Asiédara voiu fi silita a me inchide in boduarulu meu, numai cá se scapu in urma de dt'a.

— Si eu la casulu acest'a voiu petrece nóptea intréga aici in chili'a acést'a, — respunsè cu sange rece Milnes.

— Aceste doue chilii au fostu conduse pentru mene, si eu te indrumezu de aici.

— Bene, asié dara e gat'a scandalulu.

— Marturisesce, cá dt'a scii totusi persecutá intr'unu modu de totu uritosu pre o biéta femeia.

— Ba, nici decum. De astadata d-t'a te-ai reintorsu la mene. Eu din partea mea m'am fostu hotaritu a incetá de a te urmari, si déca dt'a nu reintornái in asta séra, voiám a caletori la Z.

— Intru adeveru?

— Da, numai ace'a am voitu a acceptá inca, se vedu cá hotaritate-ai dt'a seriosu cá se fugi de mene? pentru cá un marturisingu adeverulu, nu am crediutu-o acést'a nici odata.

Milnes ocupá locu pre fotoliu. Dam'a cea tenera cu pelaria de amazona pe capu stá in mednoloculu chiliei, dara faci'a ei cá de comunu, si acumu inca erá acoperita cu velulu desu cu dantele.

— Dt'a n'ai crediutu? Si totusiu si adi demanétia inca ai caletoritu in ruptulu capului in urm'a mea.

— Te insieli domnisióra; dara de ce nu-ti pui josu pelari'a? cá-ci asia nu poti ciná.

— Am spus'o deja, cá nu am voia a ciná impreuna cu dt'a.

Dupa aceste se indepartá in boduarulu seu, si inchisè usi'a dupa sine. Milnes 'si luá o sugara din busunariu, si o aprinsè cu o espressionu a faciiei, care aretá apriatu, cá e firmu hotaritu se nu se mai lase a se duce pre cale ratacita; si cu surisulu pre buze, care aretá, cá de astadata densulu e deplinu securu in victori'a s'a.

Preste câtevav'a mominte éra-si se deschise usi'a boduariului, si dam'a necunoscuta esí fora de pelaria, dara faci'a ei in locu de velu, i-o acoperiá o masca de porfira.

— Asié dara cá vei fi atátu de bunu, d-lu mieu cá se-mi spui ce'a ce ai voitu mai inainte; mi-ar' placé a pune odata capetu la acésta comedia, care — marturisingu adeverulu — mi-e fórte neplacuta.

— Acestu capetu, domnisiór'a mea, 'lu poti pune singuru dt'a, déca adeca 'ti vei descoperi cátu de curéndu faci'a. Déca d-t'a intru adeveru nu esti ace'a per-

sóna, care o cugetu eu, atunci te rogu se-mi spui nu-mai ace'a, că de ce me uresci . . . Éra déca esti ace'a . . .

— Ace'a, care o cugeti d-t'a, atunci 'ti vei continua mai departe calea.

— Acést'a inca nu e securu.

— Ascultă-me dlu meu. Portarea d-t'ale cu care ai voifitu a me sili cá se-ti descoperu cine sum eu, si se-ti aretu façi'a mea, m'a superatu si am voifitu ataretá, cá nu am neci decum cugetulu de a-ti indestulí curiositatea. Lasandu de o parte acést'a te provocu, cá pre unu omu de omenia, cá se dovedesci mai multa stima façi'a de mene, si se abdicí de o asié curiositate, care nu ti-o voiu indestulí neci-cându.

— Dispui inca si altu cev'a domnisor'a mea?

— A dispune? Ah d-lu meu se vede, cá d-t'a 'ti bati jocu de mene, cându vorbesci de dispunere, precându nu-mi iái in consideratiune nici rogarea de a te indepartá de lánge mene,

— Pentru cá rogarea d-t'ale nu e ecuitabila.

— Nu e ecuitabilu óre, cá eu te rogu se incetezi de a me persecutá si mai departe.

— O! da, de buna séma . . . dupa ce d-t'a mi-ai escitatu atátu de multu curiositatea, fóra cá se voiesci a o indestulí acuma, ori si cátu de usioru o ai pote face acést'a, oh acést'a e tare ecuitabilu, domnisor'a mea. Dara acést'a inca nu e destulu. D-t'a me uresci, si mie mi-ar' place se sciú cá pentru ce?

— De unde scii d-t'a cá te urescu?

— Am auditu cându ai spusu-o acést'a pe vaporu la prim'a nóstra convenire. Póte cá d-t'a mi scapái de totu deinaintea ochiloru, déca nu seménái cu femeí'a ace'a pre care o adora, si déca nu ar' fi sioptitu buzele d-t'ale cuvintele aceste: „Afurisitu hasardu! éra-si trebue se convenu cu acestu Milnes. Baremi de nu ni-ar' cunósce!“ — Si apoi ce au urmatu dupa acestea? . . . scii d-t'a.

— Da, dorere, sciú fórté bine. — D-t'a dara prih acestea recunosci, cá in aceste trei luni m'ai urmatu singuru din curiositate?

— Ba, domniti'a mea; acést'a nu-o concedu. Antáiú adeca la acést'a m'a condusu amorulu meu catra dam'a ace'a cu care d-t'a semení pâna la unu firu de peru, a dou'a curiositatea, si in urma iritatiunea pentru cerbici'a cu care te-ai inpotrivitu cererei mele, si mai in urma ace'a, cá d-t'a mi-ai devenitu o idea ficsa, de care nu me potu despartí. Dt'a esci singur'a femeia care ai remasu neduplicabila, si cea de antáiú, care ai voifitu a scapá deinaintea mea cu o perseverantia atátu de mare. — Urmarea acesteí'a este, cá acuma voiescu a invinge cu ori-ce pretiu.

— Te compatimescu, dle Milnes; dara chiar' ur'a

ce am catra dt'a nu me lasa cá se-ti implinescu pre-tensiunea.

— Dara ce am gresitu eu in contr'a d-t'ale?

— Nemica, inse eu nu te iubescu; esteriorulu dt'ale 'mi causeza antipatia, versulu dt'ale are influintia rea, asupr'a mea, si presentia dt'ale e unu adeveratu chinu pentru mene.

— Si acést'a totu-de-a-un'a a fostu asié?

Da, eu totu-de-a-un'a te-am tiénutu de unu nebunu fantasticu.

— Ah! domniti'a mea, acést'a de securu purcede de acolo, cá eu am intrelasatu óre-care atentiune, care a fostu o gresiela neiertavera dela mine, si mai vêtosu façi'a de dt'a, carei'a sum gata a-i comprobá cu juramentu, cá este singur'a femeia pre care o am iubitu in viétia.

Femei'a mica se aruncá pre fotoliu si dise ridi-én lu:

— Singur'a pre care o-ai iubitu in viétia! — Domnedieulu meu, dara intru atát'a ti-ai uitatu de trecutu? Ascépta numai, — despre acést'a te potu convinge indata. Acum'a-su siese ani ai ingenunchiatu la picioarele mele, mi-ai juratu credintia si te-ai rogatu, desi in desiertu, cá se-ti dau man'a! Acést'a s'a intemplatu in Londr'a.

Inposibilu! Dr'a Markavelu a fostu de o statura inalta cá Juno. Si apoi ea m'a iubitu, si eu am fostu care am desfacutu relatiunea.

(Va urmá.)

POST'A REDACTIUNEI.

Atragemu atentiunea on. publicu cetitoriu alu foiei nóstre asupr'a tragediei „Ifigeni'a in Tauri'a“ a carei'a publicare o incepu in nrulu acest'a, insemandu totu odata ca „Ifigeni'a in Aulid'a“ — a carei'a continuare este tragedia de facia — se mai afla de vendiare inca in pncine esemplare la Redactiunea acestei foia cu 40 cr. esemplariulu.

D.-rei E. I. Multiamita . . . Totu de-a-un'a sunteti bene primita la noi! Cu cátu mai desu — cu atátu mai bene.

Eu oftezu . . . Si eu!

Inspirari. Ba 'nghimpari!

Frundia verde s'a uscatu. Si in focu o-am aruncatu.

In Cemeteriu. Ba in focu.

Se 'nmormenta mandr'a mea. Cá si poesi'a-ti rea!

Blastemulu. Atát'a e de slabu incátu nu credemu cá se-ar' prinde de ei. Fiinducá totusiu suntu demni de blastemu, va fi bene se cetesci asupr'a loru: Blastemele Marelui Vasilie (Alexandri):

Blastemulu tieci tunându se cadia
Pre capulu vostru nelegiuitu!
Blastemu si ura! . . . Lumea se vadia
Cátu reu iu lume a-ti faptuitu!

Fia-ve viéti'a négra, amara!
Copii se n'aveti de sarutatu!
Se n'aveti nume, se n'aveti tiéra,
Aici se n'aveti locu de ingropatu!

Si candu pre calea de vecinicie
Ve-ti plecá sarbezi, tremuratori,
Pe fruntea vóstra mortea se scrie
Dusimani ai tieci, crudi vëndietori!